

Política de gestió de dades de recerca de la Universitat de Barcelona

Aprovada per la Comissió de Recerca el dia 28 de juny de 2019

1. Preàmbul

Entenem com a dades de recerca els registres en format digital que s'utilitzen com a fonts primàries per a la investigació científica, i que són comunament acceptats per validar els resultats d'investigació en la comunitat científica.

En un context de Ciència Oberta, l'accés obert a les publicacions científiques ha d'estar acompanyat amb l'accés també obert a les dades a partir de les quals s'han realitzat les publicacions. Les dades de recerca han de servir per revalidar els resultats publicats i també per ser reutilitzades en noves recerques. Per aquesta finalitat cal disposar d'una adequada gestió de les dades de recerca al llarg de tot el seu cicle de vida i assegurar la seva preservació i accés a mig i llarg termini.

En els darrers anys s'ha produït un consens a nivell internacional sobre les directrius que han de regir la gestió de les dades de recerca. Els Principis FAIR¹, presentats l'any 2016 després d'un ampli procés consultiu, assenyalen que la gestió de dades ha de perseguir que aquestes siguin trobables, accessibles, interoperables i reusables (*Findable, Accessible, Interoperable and Reusable*, en anglès).

Els Principis FAIR han tingut una àmplia acollida a la comunitat internacional. Destaquem que la Comissió Europea va adoptar els Principis FAIR com a elements rectoris de la gestió de dades dins del programa Horizon 2020.² Poc després el G20, en la cimera de Hangzhou de setembre de 2016, va emetre una declaració a favor dels principis FAIR en la recerca.³ També la LERU, la Lliga d'Universitats Europees de Recerca de la que en forma part la Universitat de Barcelona, va adherir-se a aquests principis,⁴ així com LIBER, l'Associació de les Biblioteques de Recerca Europees de la que forma part el nostre CRAI.⁵ Per tot plegat la Universitat de Barcelona reconeix la importància de les dades de recerca i justifica la creació i l'adopció d'una política per donar suport a la seva gestió.

2. Àmbit d'aplicació

La política següent és aplicable a tots els investigadors en actiu de la Universitat de Barcelona, inclosos els contractats i els doctorands. Les persones no afiliades directament amb la Universitat de Barcelona, però que vulguin fer ús o hi estiguin físicament presents per desenvolupar activitats de recerca també estaran obligades per la present normativa.

En el cas que les activitats de recerca estiguin finançades externament i tinguin altres condicions en relació a la gestió de dades de recerca de les estipulades en aquesta política, prevaldran les de l'entitat finançadora.

Aquest document no serà d'aplicació en el cas de la participació en projectes multi institucionals en els que la gestió de les dades de recerca estigui encomanada a una altra institució.

¹ Wilkinson, M.D., et al. "The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship". *Scientific Data*, 3. 2016. <https://www.nature.com/articles/sdata201618>

² H2020 Programme. *Guidelines on FAIR Data Management in Horizon 2020. Version 3.0*. European Commission, 26 July 2016. http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-data-mgt_en.pdf

³ G20 leaders. "G20 Leaders' Communique Hangzhou Summit". European Commission, 05-09-2016. http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-16-2967_en.htm

⁴ LERU. *Open Science and its role in universities: A roadmap for cultural change*. May 2018. <https://www.leru.org/files/LERU-AP24-Open-Science-full-paper.pdf>

⁵ LIBER *Open Science Roadmap*. Europe's Research Library Network, July 2018. https://zenodo.org/record/1303002#.Wzsu_9UzaM8

3. Drets

Per defecte, els drets que puguin derivar-se de la generació i la utilització de les dades vindran regulats per la normativa aplicable de la Universitat, la relació laboral dels investigadors i les obligacions que puguin establir les entitats finançadores de la recerca.

4. Principis d'actuació

La gestió de les dades de recerca a la Universitat de Barcelona assegurarà que aquestes siguin trobables, accessibles, interoperables i reutilitzables, segons els principis FAIR. A continuació s'indica, de forma no exhaustiva, quines accions faran possible que aquests principis seran portants a la pràctica:

Trobables

- Es fomentarà l'ús d'identificadors normalitzats.
- Es fomentarà l'ús de metadades estàndard.
- Es fomentarà l'ús de metadades que facilitin el descobriment de les dades.

Accessibles

- S'identificaran les raons legals o contractuals per les que determinades dades no poden ser lliurement accessibles.
- Es documentarà quin programari i metodologies són necessàries emprar per usar les dades.
- S'identificarà la necessitat de disposar de llicències per a un accés automatitzat a les dades.
- S'identificarà de forma clara quins col·lectius d'usuaris poden accedir en cada moment a unes determinades dades.

Interoperables

- Es fomentarà l'ús de formats de dades i de metadades que siguin estàndards i interoperables.
- Es fomentarà l'ús de metadades, vocabularis i ontologies que puguin ser mapejats per altres d'ús comú.

Reutilitzables

- Es fomentarà la utilització de llicències d'ús que permetin la reutilització dels continguts.
- Es reduiran els períodes d'embarcament al mínim possible i s'encoratjarà que els dades estiguin disponibles el més aviat possible.
- Es documentarà en quins casos es restringirà la reutilització de determinades dades i per quina raó.
- Es fomentarà que es descriuïn quins processos assegurin la qualitat de les dades que s'ofereixen.

5. Gestió de les dades de recerca

5.1 Adquisició i tractament

Les dades s'emmagatzemaran tan aviat com siguin obtingudes en un espai d'accés restringit als investigadors que hi treballen.

Des d'aquest primer moment ja són d'aplicació les previsions que estipuli el corresponent pla de gestió de dades.

5.2 Emmagatzematge

Les dades s'enviaran a un dipòsit reconegut com a màxim sis mesos després de finalitzar-se la recerca i caldrà fer-les públiques quan es publiquin els resultats de la recerca desenvolupada.

La Universitat determinarà quins són els dipòsits reconeguts per a l'emmagatzematge i difusió de les dades de recerca. Aquesta infraestructura estarà formada per dipòsits propis, dipòsits cooperatius del CSUC i dipòsits externs. El CRAI mantindrà un registre públic dels dipòsits reconeguts de dades de recerca.

Les dades s'emmagatzemaran d'una manera correcta, completa, no adulterada i responsable.

Les dades quedaran dipositades en la infraestructura per un període mínim de 10 anys després del seu dipòsit. Per reglament s'establiran els detalls de la casuística de conservació.

La Universitat establirà un procediment específic per eliminar les dades quan finalitzi el termini de dipòsit, o per raons legals o ètiques.

5.3 Difusió

Llevat dels casos on calgui restringir l'accés a les dades per qüestions de confidencialitat, seguretat, privacitat o per acords amb terceres parts, les dades que es publiquin es faran de manera oberta, és a dir amb una llicència que permeti una reutilització àmplia, com per exemple les llicències CC0 o CC BY de Creative Commons.

6. Responsabilitats

6.1 Els investigadors principals d'una recerca són responsables de

- a) Elaborar un pla de gestió de dades (PGD),⁶ on s'indiqui com es gestionaran les dades. Aquest pla seguirà les pautes requerides per les entitats finançadores o, en el seu defecte, les pautes que establirà la Universitat. En aquest segon cas el PGD serà validat per l'Oficina de Difusió del Coneixement del CRAI.

L'elaboració d'un pla de gestió de dades és obligatòria en el cas de projectes de recerca que comptin amb finançament específic (incloent convocatòries internes de la Universitat), i és recomanable en el cas de projectes de recerca sense finançament. Els plans de recerca dels doctorands han d'incorporar un apartat descrivint les seves previsions de gestió de dades; aquest apartat tindrà la consideració de pla simplificat de gestió de dades.

- b) Gestionar les dades obtingudes en una activitat de recerca d'acord amb aquesta política, la normativa i la legislació aplicables, els principis ètics, i qualsevol requeriment determinat en la relació contractual.
- c) Recollir, documentar, arxivar i publicar les dades seguint els principis establerts en aquesta política: dades trobables, accessibles, interoperables i reutilitzables.
- d) Garantir el finançament de l'emmagatzematge de dades quan se superi el mínim establert per la Universitat.
- e) En el cas que les dades siguin de caràcter personal caldrà que tinguin l'aprovació del comitè de bioètica de la institució.

6.2 La Universitat és responsable de

- a) Oferir els recursos i els mitjans per a fer viable aquesta política: l'establiment d'un servei específic per a la gestió de dades de recerca, la infraestructura necessària i la formació dels membres de la comunitat universitària.
- b) Establir unes pautes per elaborar els plans de gestió de dades demanats als investigadors per la Universitat o per terceres parts.

⁶ Un pla de gestió de dades (PGD) és una guia estructurada (document o eina en línia), que descriu tot el cicle de vida de les dades d'una investigació i que cal actualitzar, si escau. El pla de gestió de dades ha d'assegurar que les dades de recerca siguin traçables, disponibles, autèntiques, citables, i adequadament emmagatzemades i que s'adhereixin als paràmetres legals i a les mesures de seguretat apropiades per al seu ús posterior.

- c) Oferir formació, suport i consell als investigadors per a la gestió de les dades d'acord amb la legislació, els requeriments de les institucions finançadores, i qualsevol altra regulació rellevant.
- d) Desenvolupar i oferir la infraestructura necessària per emmagatzemar de forma segura les dades de recerca dels investigadors i preservar-les un mínim de deu anys, assegurant-ne l'accés a les persones autoritzades durant aquest període, d'acord amb la normativa de propietat intel·lectual de la Universitat.
- e) Elaborar recomanacions per assignar llicències d'ús a les dades de recerca.
- f) Establir un sistema sostenible de costos per a l'emmagatzematge de dades que permeti un ús gratuït mínim per a qualsevol investigador i un pagament a assumir pels investigadors quan se superi l'ús mínim.
- g) Vetllar pels drets de la institució i dels investigadors.

La institució promourà l'obertura de dades en altres àmbits acadèmics com la docència, la gestió i el patrimoni cultural.

7. Concrecions

La Comissió de Recerca aprovarà un Reglament que concretarà els apartats del present document que ho necessitin.

8. Seguiment de la política

El Vicerectorat de Recerca és l'encarregat de desplegar els continguts d'aquest document. L'Oficina de Difusió del Coneixement del CRAI és l'encarregada d'aplicar els continguts d'aquest document, informar als òrgans de govern sobre el seu seguiment, proposar mesures per a la seva adequada aplicació i proposar la seva actualització.

9. Validesa

Aquesta política entrarà en vigor a partir del dia 1 d'octubre de 2019 i serà revisada al cap de dos anys.